

това развитие на научните теории, тяхната проверка и усъвършенстване”/ Радев П., 2001/.Интерпретирането на методологията на специалното образование и нейното приемане е от изключително значение за използване на обективни научни методи за диагностика и терапия на лицата с нарушения.Твърде често, те са насочвани към суеверни и нетрадиционни модели за преодоляване на увреждания, или се ползват не достатъчно утвърдени, не достатъчно верифицирани на теоретично и емпирично ниво методи, средства и похвати.

Методологичната проблематика не среща равнопоставен прием и интерпретация в отделните научни школи и направления. Методологията не е достатъчно приемана в англоезичната теория, или по-скоро се представя като съвкупност от методи и “курикуларни”модели /цели, механизми, дейности за овладяване на учебни съдържания и инструкции и контрол и проверка на усвоените знания и умения/.В рускоезичната теория се отбелязват периоди на идеологизиране.Формулираните изисквания на методологията представят възможност за конкретизиране на универсалните аспекти на общата теория на специалната педагогика.Могат да се определят няколко методологични позиции към експлициране на проблема за социалната вградимост на лицата с нарушения.

Методологически проблем, който извежда обективност на специалното образование е за биологичната и социалната обусловеност в развитието на човека.Създавани и анализирани са много биологизаторски и социологизаторски концепти.Биологичното и социалното в развитието на човека представят интеракцията на развитието.Тази взаимна връзка и обусловеност анализирана в сравнителни аспекти спрямо по-висши животински видове, спрямо възрастови периоди, спрямо отклонения от нормите всъщност преодолява монизма, ситуационизма /развитието на личността се определя от ситуациите, в които се е намирал/ и диспозиционизма /развитието е постулирано от наследствени и вродени диспозиции/. Биологичните аспекти и социалните влияния и взаимодействия не е възможно да се интерпретират независимо едни от други.Биологическите възможности на човека могат да се осъществяват в социални условия.Именно социалната, а не генетичната програма регулира процеса на индивидуално развитие /Дубинин Н.П., 1989/.Социалната програма не е генетично заложена, тя се формира в отделните позиции на социални отношения.

Биосоциалната природа на развитие е разглеждането на аномалното развитие не като комплекс от аномалии, а в динамично съотнасяне на норми и отклонения.

От методологично значение е постулата, че развитието на лицата с нарушения се реализира със същите закономерности, протича по същите закони както и нормалното развитие.Действително, при аномалното развитие /затова и

така е обозначавано/ се отбелязват специфики и своеобразни модели, но основните закономерности са същите както и в норма.Своеобразието се проявява в нестандартните начини, пътища за кодиране и декодиране на информация, в нетрадиционните модели на психическо и социално развитие, в неконвенционалните аспекти на обучение.

Центрирана към специално-образователната методология е концепцията за структурата на дефекта – първичен недостатък и производните нарушения и взаимната им зависимост и влияние.Концепция, която отразява интерпретиращи, диагностични и терапевтични познания.Експонирана и защитена в източно-европейските школи, концепцията за структурата на дефекта не е достатъчно проучена и приета в някои англо-езични направления, в които нарушението се приема във фокуса на поведението и комуникацията без да се търсят етиологични и други фундаментални позиции.На база познаването на всички проявени симптоми и тяхната обусловеност, може да се провежда по-ефективна терапия и по-результативно специално обучение.

Методологичен аспект има и екологичния модел на нарушенията.Взаимната свързаност и взаимодействието между социалните структури, влияят на съдържанието и посоката на социалното развитие и на лицата с нарушения.

В тази насока основната цел на специалното образование е максималната социализация на лицата с нарушения от различен ранг според притежаваните възможности.Не е възможно да бъде унифицирано понятието “социализация”.Най-популярните становища за социализацията са свързани с “усвояване на определена система от норми и знания за дадена култура”/Mussen P.,1987/, “придобиване на социални умения и социална чувствителност,които позволяват интеграция и приспособяване към обществения живот”/Reber A.,1985/, “овладяване на правила за поведение, позволяващи ефективно функциониране като член на обществото”/Durkin K., 1995/, “формиране на социална активност и нейната реализация”/Момов, 1975/.Независимо от теоретичните подходи към процеса на социализация и липсата на общоприета теория във всички се откроява предаването на социалния опит, усвояването на социални роли /Saks, Krupat, 1988/, социално свързване /Christopherson,1988, Durkin, 1995/,натрупване на социална компетентност / Goodnow, 1990/.В зависимост от степента и вида на нарушението и времето на възникване могат да се уточнят няколко степен на социализация:

1.Интеграция – при наличие на нарушение спрямо дадена норма лицето успешно осъществява социални контакти и се реализира професионално.Притежаваното нарушение не пречи за установяване на персонална идентичност спрямо установените норми и социално валидиране.